

ĂȘTEPTAREA CREȘTINĂ A VENIRII FIULUI OMULUI (Lc 17,26-30)

Lect. univ. dr. pr. Iulian FARAOANU¹

Rezumat: Problematika escatologică este prezentă la tot pasul în Evanghelia după sfântul Luca. Tensiunea și așteptarea escatologică sunt însă în strânsă legătură cu istoria.

Fragmentul Lc 17,26-30 se înscrie în aceeași sferă a escatologiei, mai exact, tematica așteptării Parusiei. Evanghelistul oferă un exemplu de nepregătire în vederea reînțoarcerii lui Cristos, Fiul Omului.

Comparația cu zilele lui Noe și Lot are funcție parenetică, invitându-i pe membrii comunității lucane să orienteze privirea și atenția către realitățile cerești. Întârzierea Parusiei nu trebuie să determine la o viață ce are în vedere doar activitățile pământești, uitând în acest fel de Dumnezeu. Așteptarea lui Cristos trebuie să rămână vie, având conștiința că Domnul poate veni dintr-o clipă în alta, iar venirea aceasta trebuie să îi găsească pe oameni pregătiți.

Cuvinte-cheie: escatologia; mâncau; beau; ziua judecării; Noe și Lot; mântuire.

Abstracts: The eschatology problem is present everywhere in Saint Luke gospel. But, the tension and the eschatology waiting are in a close relationship with the history.

The fragment from Lc 17,26-30 is included in the same eschatology domain, more precise the theme related to the waiting of Jesus second coming.

The comparison with the days of Noah and Lot have an exhortatory function, inviting the people of the Saint Luke community to look at the heavenly realities. The delay of Christ's second coming does not have to determine a life orientated only to the humanly activities, in this forgetting God. The waiting of Christ's coming must always be alive, knowing that the Lord may come soon and his coming must find us ready.

Keywords: eschatology; eat; drink; judgment day; Noah and Lot; redemption.

Introducere

Pericopa evanghelică Lc 17,26-30 oferă o viziune a societății din timpul sfântului Luca, caracterizată de o complexitate și o asemănare cu lumea

¹ Institutul Teologic Romano-Catolic „Sf. Iosif” din Iași: email faroanu@yahoo.com.

de astăzi. Activitățile pe care le desfășurau contemporanii lui Luca lasă să se întrevadă o stare de bunăstare și o dimensiune a existenței orientată excesiv asupra vieții pământești. Această stare de lucruri se datora probabil și influenței culturii grecești, predominantă la acea vreme. Drept mărturie a acestui tip de existență avem prezența lexicului „a mânca și a bea”, precum și predilecția evanghelistului pentru tema ospitalității asociată cu ospățul.

Această afinitate a comunității lucane cu societatea contemporană a inspirat și motivațiile acestui studiu. Este vorba despre un stil de viață unde adesea se uită dimensiunea vieții viitoare, precedată de judecata ce va avea loc la a doua venire a lui Cristos. Conștiința faptului că Domnul va veni pe neașteptate ar trebui să elimine tentația uitării lui Dumnezeu, înlocuindu-l cu preocupările existenței pământești.

Tema examinată are legături cu escatologia, mai ales cu discursul referitor la Parusie. Este dovedit că așteptarea venirii a doua a lui Cristos a exercitat o mare influență asupra eticii în Biserica primară. Referința la venirea Domnului constituia pentru primii creștini un imbold la o viață conformă cu exigențele evangheliei, având privirea îndreptată către viața de apoi.

1. Structura textului *Lc 17,26-30*

În textul *Lc 17,26-30*, versetele 27 și 28 par să fie centrale, concentrând atenția asupra acțiunilor pe care contemporanii lui Noe și Lot le împlineau. Versetele 28-30 sunt în paralelism cu vv. 26-27, considerate de mulți exegeți o unitate literară în sursa Q². V. 27 continuă și explicitează enunțul din v. 26. Tot astfel, v. 28 este explicat de v. 29.

Surprinde aici numărul mare de verbe, mai ales acelea care se referă la acțiune: există 10 verbe ce redau activități, aflate într-o coordonare asindetică³, exprimând de fapt șapte⁴ tipuri de activități⁵.

Mai apoi, repetiția grupării de verbe „esthíô-pinô” (v. 27 și 28) reflectă un anumit interes al evanghelistului pentru această temă.

Pe baza acestor elemente, structura poate fi redată în acest fel.

A. Cum se întâmpla în zilele lui Noe – tot așa va fi și în zilele Fiului Omului

² Cf. J. FITZMYER, *The Gospel According to Luke (X-XIV)*, Doubleday, Garden City (NY) 1985, 1165.

³ Cf. G. ROSSÈ, *Il vangelo di Luca*, Città Nuova, Roma 19952, 676.

⁴ Numărul 7 ar putea să fie un simbol al totalității și ciclicității.

⁵ Cf. J. FITZMYER, *The Gospel According to Luke (X-XIV)*, 1171.

B. În zilele lui Noe: 1. patru verbe la imperfect („mâncau, beau, se însurau și se măritau”).

2. Noe a intrat în arcă.

3. Potopul i-a distrus pe toți.

B'. (În zilele Fiului se va întâmpla) așa cum s-a întâmplat în zilele lui Lot:

1. șase verbe la imperfect.

2. Lot a ieșit din Sodoma.

3. Dumnezeu a făcut să plouă foc și i-a distrus pe toți.

A'. În același fel (ca în timpurile lui Noe și Lot) se va întâmpla și în ziua Fiului Omului.

Sintetizând, structura textului s-ar putea explica în acest mod:

A. Afirmatie centrală cu elementul A – „cum”... B – „tot așa”.

B. Ilustrarea acelu „cum” (pentru timpurile lui Noe).

B'. Ilustrarea acelu „cum” (pentru timpurile lui Lot), mai gravă și amplificată.

A'. Repetiția afirmației inițiale.

Această ipoteză de structură nu este perfect simetrică. Autorul propune două exemple, cu o afirmație centrală la v. 26. Versetul respectiv conține punctul de plecare și esența a tot ceea ce se va relata în continuare. Citind textul, se observă la fiecare pas confruntarea între perioada biblică a lui Noe și Lot („cum s-a întâmplat în acele zile) și sfârșitul timpurilor („tot așa va fi și în zilele Fiului Omului”). La sfârșitul relatării va fi reluată afirmația inițială, unde expresia „Fiul Omului se va revela” este unica apariție din Evanghelia după sfântul Luca⁶.

O funcție importantă pare să o aibă aoristul „egheneto”, prezent în versetele 26 și 28, evocând trecutul referitor la cele două relatări din Geneză, cea legată de Noe și cea relativă la Lot. Mai apoi, apare o descriere în trei momente a acestor perioade biblice.

Evaluând schema de structură în ansamblul ei, se pot trage următoarele concluzii:

În primul rând, comparațiile scot în evidență acțiunile (la imperfect) pe care contemporanii lui Noe și Lot le împlineau. Se observă cum evanghelistul dedică un spațiu amplu reflecției despre comportamentul acestor persoane.

În al doilea rând, se poate releva modul în care sunt salvați Noe și Lot, folosind două acțiuni ce par să fie opuse: „a intra” și, respectiv, „a ieși”⁷.

⁶ Cf. R. SCHNACKENBURG, *La vita cristiana, esegesi in progresso e in mutamento*, Jaca Book, Milano 1977 [München 1971], 247.

⁷ Cf. R. MEYNET, *Il vangelo secondo Luca. Analisi retorica*, Edizioni Dehoniane, Roma 1994 [Paris 1988], 496.

Spre deosebire de relatările din Geneză, este vorba aici despre o singură persoană salvată, Noe, respectiv Lot. Probabil evanghelistul este interesat nu atât de câți s-au salvat, ci de paradigma omului salvat care se află într-o situație privilegiată.

În fine, se prezintă o altă față a judecării, cu descrierea pedepsei tuturor celor care nu au acționat în conformitate cu voința lui Dumnezeu. E surprinzător faptul că, deși nu se face nici o minimă aluzie la vreun păcat, Dumnezeu pedepsește. Tocmai activitățile enumerate la vv. 27 și 28 par să fie cauza anihilării oamenilor. E vorba, probabil, despre un stil de viață concentrat asupra dimensiunii pământești, neglijând realitățile cerești⁸.

Un alt lucru de subliniat este asocierea dintre exemplele lui Noe și Lot, întâlnită alteori în Vechiul Testament. În *Sir* 64,10 se vorbește despre „neamuri distruse”, probabil o aluzie la giganții din *Gen* 6,4. Acești giganți vor fi mai apoi pedepsiți cu potopul.

Tot aici, la v. 28, cuvântul „paroikia”, care înseamnă a locui lângă sau a locui într-o țară străină, ar putea fi aplicat locuitorilor din Sodoma, cei ce nu au fost cruțați în fața pedepsei⁹.

2. Sensul celor patru grupuri de activități

Înainte de analiza celor patru grupe de verbe, se poate face o premisă față de preferința lui Luca pentru relatările a „doi câte doi”. Și în cazul acesta, verbele din vv. 27-28 sunt în grupuri de câte două, cu referință la domeniile fundamentale ale existenței umane.

a) Sfera hranei (v. 27)

Esthîô (a mânca)

Termenul *esthîô* apare în Noul Testament în diferite contexte cu diverse accepții. Datorită instinctului de supraviețuire, omul se preocupă pentru ce va mânca și va bea (*Mt* 6,25; *Mc* 6,36). Adesea aceste necesități sunt înțelese ca acțiuni de a potoli foamea și setea sau a consuma un ospăț (cf. *Lc* 17,8; *1Cor* 11,21).

În schimb, căutarea exagerată a hranei este în contradicție cu atitudinea lui Isus și a discipolilor săi (cf. *Mc* 3,20; 6,31). Cuplul de acțiuni „a mânca și a bea” ar putea fi un semn al bucuriei și al exaltării, dar și un indiciu al unei vieți făcute din plăceri. E vorba despre un mod de a se comporta pe care Isus îl dezaprobă de multe ori (cf. *Lc* 12,29; *Mt* 24,29). A mânca și

⁸ Cf. L. SABOURIN, *Il vangelo di Luca. Introduzione e commento*, Pontificia Università Gregoriana, Piemme, Roma 1989, 291.

⁹ Cf. J. SCHLOSSER, „Les jours de Noè et de Lot”, *Revue Biblique* 80 (1973) 27-28.

a bea sunt activități lumești, iar iudeii se îndoiesc de faptul că Isus este trimisul lui Dumnezeu, tocmai pentru că mănâncă și bea cu păcătoșii (*Mt* 11,19)¹⁰.

În evanghelia lucană, „esthíô” apare de 33 de ori, 11 dintre aceste apariții fiind în asociere cu verbul „pino”. Sensurile întâlnite în Noul Testament se regăsesc și în Luca.

Rămâne totuși de precizat semnificația activității de a mânca în *Lc* 17,26-28. Contextul escatologic în care se găsește, acolo unde Parusia nu a sosit, conduce către o posibilă asociere cu parabola administratorului infidel, cel care își spune: „Domnul întârzie să vină, de aceea, mănâncă, bea și bucură-te” (*Lc* 12,45). În ambele texte verbele „a mânca și a bea” nu sunt unite de conjuncția „kai”. Mai apoi, acțiunile sunt contrare cu sfaturile lui Isus de a nu se îngriji pentru ceea ce se va mânca și se va bea, așa cum face lumea, deoarece ceea ce contează este căutarea Împărăției lui Dumnezeu (cf. *Lc* 12,29).

Pinô (a bea)

În Noul Testament „pinô” este folosit de circa 70 de ori, 30 de apariții fără vreo specificare, iar de 40 de ori apare în asociere cu verbul „esthíô”.

A mânca și a bea, așa cum s-a afirmat și în precedență, sunt nevoi fundamentale ale omului. Însă există riscul ca aceste necesități să conducă spre păcat atunci când intervine abuzul. O concepție pătrunsă de mondenitate, moștenitoarea ideilor gnostice unde corpul nu valorează nimic, este aceea care ia drept moto: „Să mâncăm și să bem, deoarece mâine vom muri” (*1Cor* 15,32). Conștiința morții inevitabile poate mai apoi să întărească această atitudine lumească.

Chiar dacă hrana și băutura reprezintă o tentație continuă a naturii umane, aceasta trebuie să fie combătută, deoarece caritatea creștină nu permite ca „a mânca și a bea” să devină idoli. Această concepție este tipică păgânismului, iar Isus îi va pune mereu în gardă pe ai săi în fața pericolului de a se conforma cu mentalitatea acestei lumi care se îngrijește prea mult de ceea ce va mânca și va bea (*Lc* 12,29).

Acțiunea de a mânca și a bea a lui Isus și a ucenicilor săi se realizează pe linia libertății, fie în legătură cu exagerarea în a satisface aceste necesități, fie referitor la formele de post practicate fără un spirit corect. Isus a fost acuzat de a fi prea lumesc (*Mc* 2,19; *Lc* 7,34), însă el vrea să învețe o libertate în care ceea ce contează este slava lui Dumnezeu și dragostea față de aproapele, fără o insistență exagerată asupra aspectelor externe. Astfel,

¹⁰ Cf. J. BEHM, „esthíô”, în G. KITTEL – G. FRIEDRICH, ed., *Grande Lessico del Nuovo Testamento*, III, Brescia 1963-1988, 984-992.

a mânca și a bea, acțiuni garantate de harul lui Dumnezeu, sunt realizate pentru slava lui Dumnezeu și în iubirea față de aproapele.

Luând acum în considerare Evanghelia lui Luca, acolo unde „pino” apare de 17 ori, apare întrebarea asupra sensului acestui termen în *Lc* 17, 27-28. Din contextul escatologic în care este inserat, unde nu se mai așteaptă Parusia, se poate spune că acțiunea de a bea nu are o conotație pozitivă. Este vorba despre o preocupare excesivă pentru mâncare și băutură, atitudine condamnată, deoarece conduce la o viziune pământească asupra vieții, neputând astfel să se deosebească semnele venirii împărăției. Un paralelism poate fi stabilit cu textul din *Lc* 12,29, pe linia preocupării pentru a mânca și a bea, și cu *Lc* 12,19, unde a mânca și a bea reflectă lipsa de interes pentru Împărăția deja inaugurată.

b) Sfera căsătoriei (v.27b):

gaméô (a se căsători)

În Noul Testament, Isus fondează concepția despre căsătorie pe textul din *Gen* 2,24: bărbatul se unește cu femeia și formează un singur trup, așa cum Dumnezeu a stabilit în cadrul creației (cf. *Mc* 10,8). Insistența este asupra unității căsătoriei¹¹.

În Evanghelia după sfântul Luca există șase apariții ale verbului „gaméô” în cinci texte. *Lc* 16,18 readuce căsătoria la originile voite de Dumnezeu, adică unitatea și indisolubilitatea ei. *Lc* 20,34-35 pune în antiteză fiii acestei lumi, care își iau soție, cu cei ai lumii viitoare, care nu vor avea nici soție, nici soț.

În ceea ce privește semnificația acțiunii de a se căsători în *Lc* 17,27, ar putea fi o legătură cu *Lc* 20,34-35, dat fiind că există și aici un paralelism pe două planuri: pe de o parte, cel al vieții pământești, pe de altă parte, cel al vieții de apoi. Mai mult, cele două verbe referitoare la căsătorie apar în cuplu și în *Lc* 17.

Menționarea faptului că în iminența judecății trebuie să se abțină de la a lua soț sau soție sugerează o legătură probabilă și cu *Lc* 14,20. La invitația făcută la ospăț, cineva răspunde „am luat soție și de aceea nu pot să vin”. Acest fapt este în contradicție cu sfaturile lui Isus. Pentru a putea fi discipolul său, e nevoie să se urască, pe lângă părinți, fiii și soția (cf. *Lc* 14,26). În această manieră, primatul trebuie să-l reprezinte Cristos și urmarea sa, fapt întărit de apropierea Parusiei.

Alături de verbul *gaméô* apare și *gamizô*, cu sensul de a lua în căsătorie. Termenul se găsește în Luca doar în două fragmente, *Lc* 17,27 și 20,34-35,

¹¹ Cf. E. STAUFFER, „gaméô”, în *Grande Lessico del Nuovo Testamento*, II, 352-374.

întotdeauna în asociere cu „gaméô”. Probabil evanghelistul admite că a fi căsătorit nu este o condiție vitală în raport cu Împărăția lui Dumnezeu. Totul se încadrează în contextul escatologic prezent pe parcursul relatării din *Lc 17,26-30*.

c) Sfera comerțului (v. 28a)

Agorazô (a cumpăra)

În Noul Testament verbul „agorazô” are de obicei sensul de a cumpăra, însă doar în mod sporadic este folosit pentru a indica activități comerciale. Mult mai frecventă este folosirea termenului pentru a exprima cumpărarea și vânzarea sclavului. Sfântul Paul în *1Cor 6,20; 7,23* vorbește despre Cristos cel care ne-a cumpărat. În aceste două fragmente se afirmă cum creștinii nu sunt liberi, ci sclavi pe care Mântuitorul îi răscumpără. Conceptul este clarificat de cuvântul „exagorazô”, care implică dimensiunea cumpărării din nou. Prețul de răscumpărare este chiar jertfa lui Cristos, împlinită în mod liber, din dragoste pentru noi¹².

Sensul lui „agorazô” în textul *Lc 17,26-28* este, fără îndoială, acela de a cumpăra, cu referire la raporturile comerciale. Verbul este folosit de Luca de șase ori, în principal cu semnificația sa proprie. În general, atitudinea lui Isus este critică față de comerț. Isus alungă din templu vânzătorii, cei care au transformat Casa Tatălui într-o peșteră de tâlhari (cf. *Lc 19,45*). În parabola invitațiilor la ospăț, două persoane nu au timp să meargă la sărbătoare, deoarece au cumpărat un teren sau cinci perechi de boi (cf. *Lc 14,18-19*). Probabil erau situații în care se acorda o importanță prea mare activităților comerciale. Chiar și în *Lc 13,19* Isus nu este de acord cu ucenicii care voiau să meargă pentru a cumpăra hrană pentru mulțimi. Aici acțiunea de a cumpăra este în relație cu aceea de a mânca, așa cum apare și în *Lc 17,28*.

Poleô (a vinde)

Termenul nu este frecvent în Noul Testament, însă în Evanghelia după Sfântul Luca apare de șase ori. În episodul de la templu, pe lângă vânzători, Isus îi alungă și pe cei ce cumpără (cf. *Lc 19,45*). De multe ori, a vinde nu reflectă un raport drept: se pot vinde 5 păsări pentru doi bani, însă înaintea lui Dumnezeu orice lucru are valoarea sa, valoare pe care omul nu o poate stabili (*Lc 12,6*).

Luca insistă mai mult asupra necesității de a vinde și de a oferi totul săracilor pentru a câștiga o comoară în ceruri (*Lc 12,33; 18,22*).

¹² Cf. F. BÜCHSEL, „agorázô”, în *Grande Lessico del Nuovo Testamento*, I, 335-338.

Lc 22,36 conține cele două verbe „a cumpăra și a vinde” împreună, fiind vorba despre recomandări ale lui Isus pentru timpurile de încercare. Pe aceeași linie, *Lc 17,28* exprimă o viziune a lui Isus asupra acțiunii comerciale. A vinde pe pământ nu are nici o valoare, dacă nu există efortul pentru a cumpăra comoara inestimabilă a Împărăției. Este vorba despre aceleași două planuri, viața pământească și cea viitoare.

d) Sfera edilitară și agricolă

Oikodomeô (a construi)

În Noul Testament, „oikodomeô” este folosit în mai multe texte: a edifica un turn (*Mt 21,33*), a construi și a dărâma depozite (*Lc 12,18*). Sensul figurat este mai des întâlnit: Cristos va edifica noul templu, cel ceresc, cu învierea sa (*Mt 16,18; Mc 13,27*). Termenul are și o conotație ecleziologică, cartea Faptele Apostolilor vorbind despre Biserica edificată de Dumnezeu. Sfântul Paul va dezvolta mai mult acest concept¹³.

În opera sfântului Luca verbul „oikodomeô” apare de 12 ori, fiind folosit mai des în comparație cu ceilalți sinoptici. Există o aluzie la construirea casei pe stâncă (*Lc 6,48*), sau a unui turn (*Lc 14,28-30*). Însă apare și sensul metaforic: a construi mormintele profeților (*Lc 11,47-48*). Așa cum se întâmpla în *Gen 33,17*, Dumnezeu nu condamnă acțiunea de a edifica ceva, însă aceasta nu trebuie să pună omul împotriva lui Dumnezeu, fapt vizibil în relatarea despre Turnul Babel (*Gen 11,1-9*)¹⁴.

Apariția verbului în *Lc 17,28* la imperfect (o acțiune continuă) ar putea să aibă o legătură cu *Lc 12,18*: în dorința sa de acumula bunuri, bogatul necugetat demolează vechile hambare și dispune să se construiască depozite mai mari. Nu este vorba aici despre o acțiune obișnuită de a construi pentru acoperirea necesităților omenești, ci despre o activitate exagerată de construire. Pe fundal ar putea fi și acțiunea de „a planta”, dat fiind că bogatul vrea să depoziteze recolta de grâu. Scopul efortului bogatului este mai apoi sintetizat în dorința de a mânca, a bea și a se bucura.

Futeuô (a planta)

În opera luciană verbul „futeuô” apare de puține ori. Există o referință la smochinul plantat în vie (*Lc 13,6*) și la via plantată de stăpân în parabola viticultorilor (*Lc 20,9*).

¹³ Cf. O. MICHEL, „oikodoméô”, în *Grande Lessico del Nuovo Testamento*, VIII, 385-393.

¹⁴ Cf. X. LÉON-DUFOUR, „edificare”, în *Dizionario di teologia biblica*, Marietti, Genova 1976.

Pe un plan superior se situează sentința despre credința care are puterea de a spune unui copac să se dezrădăcineze și să se planteze în mare. În acest caz, acțiunea de a planta nu are legătură cu activitatea agricolă, ci cu puterea credinței.

Lc 17,28 ar putea fi în relație cu fragmentele de mai sus: riscul de a se îngriji doar de dimensiunea umană, de o activitate agricolă care poate aduce roade sau nu, ca și în cazul smochinului neroditor. Acest lucru atrage cu sine ignorarea sau uitarea credinței. Doar aceasta are o putere superioară și-l face capabil pe om de lucruri extraordinare.

O altă constatare privește legătura dintre munca agricolă și discursul mâncării și băuturii. Faptul de a cultiva pământul este premisa pentru a se putea hrăni și una dintre regulile stabilite de Dumnezeu în *Gen 3,19*. Totuși, chiar dacă e vorba despre rodul muncii sale, omul nu trebuie să cadă în abuz¹⁵.

Realizând o sinteză a analizei acestor acțiuni, se pot trasa unele considerații. Dacă pentru acțiunea de a mânca și a bea se deduce mai ușor prezența unor aspecte negative legate de o concepție mondenă despre viață, nu se poate spune același lucru despre celelalte activități (comerțul, construirea). În cazul lor este dificil de găsit negativitatea.

Fitzmyer observă că unele dintre verbele enumerate în *Lc 17,26-30* se regăsesc și în alte fragmente lucane pentru a indica distragerea de la ceea ce ar trebui să fie o existență umană corectă: a cumpăra (*Lc 14,18,19*), a mânca, a bea și a construi (*Lc 12,18-19*), a vinde (*Lc 19-45*)¹⁶. În ciuda normalității, aceste activități denotă o existență umană caracterizată de indiferență și neglijență.

3. Semnificația acțiunilor și exortația evanghelistului

a) Viziunea imanentă asupra vieții (comparație cu zilele lui Noe și Lot)

În analiza textului *Lc 17,26-30* s-a încercat să se identifice și implicațiile cuvintelor pe care Isus le adresează discipolilor. În acest context, mulți exegeți accentuează intenția parenetică a fragmentului. Ar fi vorba despre îndemnuri adresate ucenicilor pentru a se păzi de obstacole și a fi disponibili în ziua întoarcerii lui Isus¹⁷. Comparația, așadar, nu ar fi atât între zilele lui Noe și Lot și cele ale Parusiei, ci între „faptele care s-au întâmplat pe timpul lui Noe și cele care se vor adevăra în zilele Fiului Omului; interesul

¹⁵ Cf. X. LÉON-DUFOUR, „nutrimento”, în *Dizionario di teologia biblica*.

¹⁶ Cf. J. FITZMYER, *The Gospel According to Luke (X-XIV)*, 1171.

¹⁷ Cf. K.H. RENGSTORF, *Il vangelo secondo Luca*, Paideia, Brescia 1980, 341; B. RIGAU, „La seconde venue de Jésus”, 194.

parenetic al evanghelistului se îndreaptă spre comportament, adică spre neglijența oamenilor”¹⁸.

Accentul a fost pus asupra acțiunilor contemporanilor lui Noe și Lot, comparabile cu cele care vor preceda zilele Fiului Omului. Autorul propune un număr de 7 activități. Numărul 7 în Biblie simbolizează totalitatea. În același timp, se poate spune că e un simbol pentru a desemna ciclicitatea: 7 sunt zilele săptămânii, repetate în mod ciclic. De aceea, cele 7 activități enumerate de evanghelist sunt suma perfectă a ocupațiilor umane și ar putea avea și nuanța de ciclicitate și repetiție.

Discursul lui Luca nu poate să facă abstracție de nota escatologică dominantă în fragmentul analizat. Asemănarea cu zilele lui Noe și Lot are ca punct de sosire venirea Fiului Omului. Tot în optica escatologiei este semnificativ un fragment din Talmud: în viața viitoare nu se va mânca, nici nu se va bea, nici nu se va procrea sau genera, nu se va cumpăra, nu se va vinde, nu vor fi invidie, ură sau certuri (Talmud babilonez, *Berakot* 17 a.) Textul pare să fie o oglindire fidelă a celui din *Lc* 17,26-30.

Înainte de a lua în considerare relatarea despre Noe din *Gen* 6,1-12, e nevoie de unele premise. Întâi de toate, aluziile la Noe în literatura veterotestamentară postexilică nu sunt prea frecvente. Într-o epocă mai târzie, referințele la Noe conțin două idei: dreptatea acestuia și prezentarea potopului ca judecată asupra păcătoșilor¹⁹.

Noe și Lot sunt citați în alte locuri din Noul Testament, cum e cazul în *2Pt* 2,5. Ei sunt considerați „martori ai harului lui Dumnezeu, mântuiți deoarece au ascultat de Dumnezeu și și-au îndreptat privirea nu înapoi, ci înainte”²⁰.

Comparând *Gen* 6,6-12 și *Lc* 17,26-27, se pot identifica unele diferențe. Un prim punct care denotă o situație negativă, de dezordine și haos moral, este unirea dintre fiii lui Dumnezeu și ficele oamenilor. Chiar dacă ar putea fi vorba despre un motiv mitologic, pe de o parte, există acea natură („hybris”) umană înclinată către păcat, iar pe de altă parte, sentința de judecată și distrugere din partea lui Dumnezeu²¹. Autorul biblic afirmă mai apoi că omul este în sine doar carne, adică slăbiciune (cf. *Gen* 6,3). Se accentuează și răutatea oamenilor, o tendință negativă și deformarea naturii umane, dat fiind că „orice plan conceput de inima omului nu era altceva decât rău” (*Gen* 6,5). Drept consecință, Dumnezeu decide distrugerea tuturor oamenilor, chiar a tuturor ființelor vii, aducând istoria

¹⁸ G. ROSSÈ, *Il vangelo di Luca*, 676; cf. și L. SABOURIN, *Il vangelo di Luca*, 291.

¹⁹ Cf. J. SCHLOSSER, „Les jours de Noè et de Lot”, 13-15.

²⁰ K.H. RENGSTORF, *Il vangelo secondo Luca*, 341.

²¹ Cf. M. NOBILE, *Teologia dell'Antico Testamento*, Elle Di Ci, Leumann (TO) 1998, 75.

umană la zero. Doar Noe împreună cu familia sa vor fi salvați și va începe o nouă istorie, de fapt, o nouă creație.

Continuând observațiile, s-ar putea spune că toți oamenii sunt sub influența judecării lui Dumnezeu și toți vor fi distruși, așa cum se poate întrevedea și în *Lc 17,27*.

În ceea ce privește păcatele comise de contemporanii lui Noe, se vorbește în mod general despre înclinarea spre rău, având ca punct de plecare unirea dintre fiii lui Dumnezeu și ficele oamenilor. Într-un sens mai amplu, sunt în prim-plan idolatria și neascultarea față de adevăratul Dumnezeu. Probabil și acțiunile descrise în *Lc 17,27* dau mărturie despre o atitudine nedreaptă față de Dumnezeu, o înclinație nu atât spre rău, ci în mod exclusiv către viața pământească.

Un alt aspect relevant este legat de episodul în care Noe bea vin și ajunge în stare de ebrietate, expunându-l astfel pe fiul său la vederea nudității tatălui. În acest caz, exagerarea în a bea poate avea consecințe negative, ducând chiar la o situație în afara binecuvântării lui Dumnezeu.

La final, faptul că în Geneză se condamnă căsătoria dintre fiii lui Dumnezeu și ficele oamenilor, adică amestecarea între divin și uman, poate avea o prelungire și în *Lc 17,27*.

Diferența cea mai semnificativă dintre *Lc 17* și relatarea din Geneză este lipsa menționării vreunui păcat din partea lui Luca. Evanghelistul vorbește mai degrabă despre un stil de viață. El nu este un moralist, ci un escatolog, și dorește să fondeze etica pe baze escatologice. În *Lc 17* se menționează Noe, considerat în mod implicit un om drept, însă nu există nici o aluzie la contemporanii săi care în Geneză comiteau fapte rele²². Așadar, se poate spune că în cazul evangheliei lucane este vorba despre o viață fără păcate formale. În acest caz, evanghelistul ar da o interpretare revoluționară: acțiuni normale sunt condamnate. Însă, în viziunea lui Luca, a se îngriji doar de viața pământească și a uita Parusia e deja un păcat grav.

Relatarea despre Lot este descrisă în *Gen 19*. Sodoma și Gomora sunt menționate adesea în Vechiul Testament. Dacă în cazul potopului și al lui Noe era evidențiat și aspectul mântuirii, în cazul relecturilor despre Sodoma se face referință doar la păcatul său²³. Dumnezeu decide să distrugă Sodoma și Gomora pentru relele pe care locuitorii acestor cetăți

²² L. SABOURIN, *Il vangelo di Luca*, 291: „Acțiunile menționate la v. 27 nu erau păcătoase în sine, însă societatea în ansamblul său era coruptă, motiv suficient pentru a prevedea pedeapsa divină”.

²³ Cf. J. SCHLOSSER, „Les jours de Noè et de Lot”, 14.

le împlineau²⁴. Pare să fie o situație mai gravă în comparație cu timpurile lui Noe, de fapt, inima celor din Sodoma este pătrunsă de păcat și există un indiciu concret, dorința de a-i abuza de trimișii lui Dumnezeu. Consecința păcatului și a idolatriei este judecata lui Dumnezeu care îi distruge pe toți, în afară de Lot și de fiicele sale. De asemenea, distruge și cetatea și toată acea vale împreună cu vegetația sa.

Relatarea despre Lot are unele afinități cu *Lc 17,29*. Și în fragmentul lucan sunt distruși toți; mai apoi există o agravare a situației, autorul enumerând 6 verbe care reflectă activități umane, mai extinse decât în versetele anterioare; pe deasupra, judecata lui Dumnezeu distruge ceea ce s-a plantat și s-a construit. În fine, menționarea pieții în *Gen 19,2* dă mărturie despre prezența unor activități comerciale desfășurate în mod obișnuit în acel loc.

În ceea ce privește obținerea mântuirii, nu e voie să se privească în spate, adică întoarcerea spre trecut, altminteri se poate întâmpla ca în cazul soției lui Lot.

Ajunși la acest punct, apare întrebarea despre intenția autorului atunci când menționează judecata divină și realizează comparația cu timpurile lui Noe și Lot. Dacă se privește mai atent textul, ne dăm seama că evanghelistul nu condamnă exagerări sau fapte în sine negative. Mai mult, Luca nu vorbește despre o eventuală pedeapsă pentru păcate comise. Evanghelistul se limitează să descrie acțiuni normale, făcând trecerea de la timpurile vechi la ziua Fiului Omului. Probabil, evanghelistul vrea să tragă un semnal de alarmă, intenționează să proclame cuvinte pe care cine vrea să le înțeleagă, să le înțeleagă. Intenția parenetică a evanghelistului are rădăcini în concepția veterotestamentară care considera potopul și distrugerea Sodomei drept pedepse exemplare ale lui Dumnezeu²⁵.

Observând și contextul global al evangheliei, se poate concluziona că Luca are intenția de a denunța, întâi de toate, o viziune imanentă a vieții. În favoarea acestei teze s-ar putea aduce diferite argumente. În primul rând, lista lungă de acțiuni care privesc domeniul grijilor pământești este deja un indiciu în această direcție. În această optică, luând în considerare conceptul hedonistic, Brown afirmă că se cultivau plăceri ale vieții (care nu au de-a face cu interiorul omului), ospete și distracții unde prevalau mâncarea și băutura²⁶.

²⁴ Cf. J. SCHLOSSER, „Les jours de Noè et de Lot”, 19; *Înț* 14,6 vorbește despre păcatul orgoliului, iar *Ez* 16,49-50 enumeră o listă de alte păcate: insolență, indiferență față de săraci, nepăsare, orgoliu și idolatrie.

²⁵ Cf. J. SCHLOSSER, „Les jours de Noè et de Lot”, 26; cf. și D. LÜHRMANN, „Noah und Lot (Lk 17,26-29) - ein Nachtrag”, *Zeitschrift für neutestamentliche Wissenschaft* 63 (1972) 130.

²⁶ Cf. S. BROWN, *Apostasy and Perseverance in the Theology of Luke*, Roma 1969, 26.

Mai apoi, lipsa menționării vreunei acțiuni referitoare la dimensiunea religioasă sau a vreunui indiciu al orientării către Dumnezeu dă impresia unei vieți călăuzite strict după principiile pământești. De aceea, tocmai acest tip de ateism practic e denunțat de către evanghelist. În alte părți din evanghelie, Luca denunță avariția care îl amenință pe cel bogat (*Lc* 12,13-21), în timp ce anxietatea pentru necesitățile vieții, neliniștea pentru nevoile naturale (a se hrăni, a se îmbrăca) riscă să îl stăpânească pe discipol (*Lc* 12,22-34). Persoanele care demonstrează acest tip de atitudine se pot regăsi și în parabola semănătorului. E vorba despre acei oameni învăluși de preocupări, de plăcerile vieții și care nu reușesc să aducă roade mature (cf. *Lc* 8,7)²⁷.

Pentru a nu fi în tensiune și pentru a nu avea o falsă certitudine, este nevoie de încredere în Dumnezeu și așteptarea Împărăției. Viziunea lumească asupra vieții este în mod constant contestată de Isus, cel care a venit să vestească mântuirea și să fie profetul escatologic al Împărăției lui Dumnezeu.

b) Lipsa de grijă pentru Împărăția cerului

Într-un al doilea moment, o consecință a viziunii imanente asupra vieții este lipsa de preocupare pentru împărăția lui Dumnezeu. Astfel, era riscul de a pierde conștiința că Dumnezeu este stăpânul a toate și dătătorul oricărui bine.

În discursul referitor la hrană („a mânca”), și Israel uita adesea că Dumnezeu este stăpânul a toate, însă rămânea în poporul ales conștiința că se trăiește înaintea lui Dumnezeu și că se folosesc darurile sale. Ideea este exprimată și în *Dt* 12,7: „Veți mânca înaintea Domnului Dumnezeului vostru și vă veți bucura voi și familiile voastre de tot ceea ce vi s-a pus în mâini și în care Domnul vă va binecuvânta”. Această acțiune de a se hrăni condiționează existența umană și raportul cu Dumnezeu. Un proverb afirmă că omul este ceea ce mănâncă, de aceea, dacă omul consumă doar lucruri pământești, va fi și el pământesc; în schimb, dacă se hrănește cu realitățile cerești, va trăi în veșnicie.

De aceea, pe bună dreptate Luca dorește să suscite interesul pentru realitățile spirituale, pentru Împărăția lui Dumnezeu deja inaugurată. Evanghelistul vrea să fie exhaustiv, luând în considerare toate domeniile vieții: a mânca, a bea, a se căsători, ca și domeniile vieții sociale: a vinde și a cumpăra, a planta și a construi.

S-a afirmat de mai multe ori că aceste activități nu sunt rele în sine, dimpotrivă, sunt lucruri bune, esențiale pentru dezvoltarea umană, atât

²⁷ Cf. S. ZEDDA, *Teologia della salvezza nel vangelo di Luca*, EDB, Bologna 1991, 105.

individuală, cât și socială. Apare, așadar, aceeași întrebare: dacă aceste acțiuni nu sunt negative, de ce Dumnezeu a emis judecata sa asupra acestor generații?

În opera lucană, mai ales în Faptele Apostolilor, există anumite fragmente unde păcatul este pedepsit cu o moarte neprevăzută (cf. *Fap* 1,18; 5,5.10). În Evanghelie se face aluzie și la pericolul mortal prezent în atașarea față de bunurile pământești și de bogății. Această atitudine va fi pedepsită în ziua judecății, așa cum se observă în *Lc* 12,46; 21,34-36. Ziua judecății este aceeași cu cea descrisă în *Lc* 17,26-30, o zi care va sosi pe neașteptate și îi va distruge pe toți²⁸.

Bazându-ne pe aceste premise, s-ar putea găsi punctul negativ al acțiunilor aparent normale enumerate de evanghelist. Negativitatea constă în aceasta: preocuparea doar pentru lucrurile vieții pământești. Într-adevăr, nu există nici o aluzie la gândul îndreptat către Dumnezeu sau adorația divinității. O atare viziune proiectată doar la nivel orizontal nu poate să satisfacă toate exigențele naturii umane, care are în interiorul său aspirația către Ființa superioară. În această direcție, Isus emite o judecată negativă: „Omul este cetățean al unei lumi care ar trebui să aibă drept lege voința lui Dumnezeu, în schimb, omul se face lege pentru el însuși punând satisfacerea nevoilor tranzitorii, a instinctelor și a slăbiciunilor sale în centrul existenței”²⁹.

Toate aceste insistențe fac să se întrevadă o viață creștină nu prea intensă, unde Dumnezeu avea puțin spațiu. Aceasta este și constatarea lui Zedda: „Oamenii din generația lui Noe și a lui Lot sunt considerați neglijenți și, de aceea, loviți pe neașteptate de judecata divină. Tot astfel va fi și cu generația care va asista la sfârșitul acestei lumi: vor trăi în nepăsare și fără preocupări religioase, de aceea, Parusia va fi pentru ei o catastrofă”³⁰.

Mai apoi, cunoscându-l pe Dumnezeu și ascultând mesajul evanghelic, nu se poate rămâne într-o atitudine de ignoranță față de realitățile cerești. Ca și în alte părți din evanghelie, și în *Lc* 17 transpare neglijența față de sosirea Parusiei: „Domnul întârzie să vină, atunci să mâncăm, să bem, să facem sărbătoare”. Aceasta nu este atitudinea creștină a unui discipol al lui Cristos, invitat la așteptarea venirii timpurilor de pe urmă. Așteptarea trebuie să influențeze și comportamentul prezent. În consecință, realitățile acestei vieți sunt relative și nu trebuie să pătrundă existența în așa măsură

²⁸ Cf. S. BROWN, *Apostasy and Perseverance*, 107.

²⁹ B. CORSANI, „L'uomo nelle parabole di Gesù”, in ASSOCIAZIONE BIBLICA ITALIANA, *L'uomo nella Bibbia e nelle culture ad essa contemporanee. Atti del Simposio per il XXV dell'ABI*, Paideia, Brescia 1977, 166.

³⁰ S. ZEDDA, *L'escatologia biblica*, I, 279.

încât să se uite scopul suprem, adică a face voința lui Dumnezeu pentru a nu fi distruși, ci, dimpotrivă, pentru a fi mântuiți³¹.

Preocuparea pentru realitățile pământești este lipsită de sens, din moment ce întâlnirea definitivă cu Dumnezeu este iminentă. În acest punct se concentrează învățătura escatologică și evanghelică.

c) *Întârzierea Parusiei și lăncezeala vieții creștine în comunitățile lucane*

Din considerațiile făcute anterior și ca urmare a neașteptării unei Parusii iminente, se poate deduce că în comunitățile lucane s-a ajuns la o oarecare lăncezeală a vieții creștine.

Cauza îndepărtată a unei asemenea atitudini trebuie căutată în întârzierea Parusiei care condusese la neașteptarea sfârșitului³². „Luca vede în comunitatea sa răceala în ceea ce privește efortul creștin în fața întârzierii Parusiei. Creștinii s-au întors la ocupațiile și preocupările obișnuite, cele de fiecare zi: mâncau, beau și se distrau, asemănându-se cu generația lui Noe și Lot. Ei ar trebui să fie atenți, pentru că Fiul Omului va veni ca un fulger”³³. Nu la întâmplare, Luca insistă în multe părți ale Evangheliei sale asupra faptului că împărăția lui Dumnezeu este prezentă, asupra necesității convertirii și a gândului îndreptat către viața de apoi.

La această scădere a efortului pentru o viață conformă cu evanghelia contribuia și mentalitatea societății grecești, care influența comunitatea lucană.

Apare atunci întrebarea care este soluția pentru a evita judecata divină ce ar putea să pedepsească ascultătorii lui Isus la fel cum s-a întâmplat cu contemporanii lui Noe și Lot. Un răspuns îl putem găsi în *Lc 17,33*: „Cine va încerca să-și salveze viața o va pierde, iar cine o pierde o va salva”. Este luat în considerare tocmai acest efort de a păstra și a salva viața pământească fără a se îngriji de viața viitoare. Aceste lucruri sunt specifice unei comunități care nu așteaptă Parusia, care trăiește după maniera grecească și nu se interesează de împărăția lui Dumnezeu. De aceea, evanghelistul vrea să învețe un mod corect de a interpreta viața creștină.

Mai apoi, tot *Lc 17,33* îndeamnă la „a fi gata și a abandona totul, chiar și existența proprie, în momentul Parusiei, pentru a se lăsa transformați de lumea viitoare. Realitatea venirii escatologice a Fiului îi cere credinciosului un comportament în contrast cu conduita celor care nu se gândesc decât să se ancoreze cât mai mult pe acest pământ. Îndemnurile la detașarea de bunuri, denunțările împotriva pericolului bogățiilor de-a lungul evangheliei

³¹ Cf. G. ROSSÈ, *Il vangelo di Luca*, 676.

³² Cf. S. ZEDDA, *L'escatologia biblica*, I, 321.

³³ G. SEGALLA, *Evangelo e Vangeli*, EDB, Bologna 1993, 257.

gădesc acum în *Lc* 17,33 motivația lor escatologică: a fi gata pentru venirea Domnului, venire care ar putea surveni în orice moment”³⁴. Această pregătire și promptitudine trebuie să aibă ca fundal nu o existență anostă, fără a se gândi la Dumnezeu, dimpotrivă, o viață pătrunsă de simțăminte religioase. Evanghelistul Luca insistă asupra mântuirii care se realizează numai dacă omul contribuie.

Tematicile convertirii, ale rugăciunii, ale renunțării la bunuri și ale libertății în fața grijilor pământești sunt fundamentale. Pe de o parte, Luca condamnă situații contrare acestor imperative, pe de altă parte, vrea să îi antreneze într-adevăr pe discipoli într-o urmare autentică. Toate acestea au acum o motivație escatologică, de a fi pregătiți pentru venirea Fiului.

În această optică, pare utilă o considerație despre situațiile din viața comunităților lucane, așa cum sunt descrise în evanghelie. În cartea sa despre fericiri, J. Dupont acordă mult spațiu destinatarilor mesajului lui Isus. Printre aceștia, un rol privilegiat îl au cei săraci. Pentru Luca, sărăcia și foamea sunt adesea asociate, cum, de altfel, este și asocierea dintre bogăție și abundența hranei. Acest aspect ne interesează deoarece are afinități cu discursul despre „a mânca și a bea”. Acești înfomețați sunt un exemplu concret de săraci, se află în mizerie și nu pot să își procure de mâncare. Din contră, bogății au hrană pe săturate, semn al prosperității lor³⁵. Printre altele „între avantajele imediate procurate de bogăție, atenția lui Luca se oprește asupra plăcerii de a petrece în ospete. De altfel, într-un sens mai amplu, se poate nota un interes spontan și pentru tot ceea ce are legătură cu ospitalitatea”³⁶.

În *Evanghelia* după Sfântul Luca se observă un contrast continuu între cei ce suferă de foame și cei sătui. În parabola bogatului și a lui Lazăr, cel bogat dădea ospete, în timp ce Lazăr ar fi voit să se sature cu firimiturile (*Lc* 16,19-21). Fiul risipitor din *Lc* 15,16-32, care suferea de foame (și ar fi fost bucuros să se sature cu roșcovele), va deveni sătul la ospățul oferit de tatăl său; în acest fel, participă la bucuria ce caracteriza existența celui bogat. În fine, bogatul necugetat, după ce a acumulat bunuri, se gândea în inima sa să mănânce, să bea și să se distreze (*Lc* 12,19). Isus, în schimb, sfătuiește la îndepărtarea grijii pentru hrană.

Și comentariul la parabola semănătorului descrie aspecte despre o viață în care abundența este în prim-plan. E vorba despre cei care, ascultând cuvântul, se lasă învăluți de preocupări, de griji, bogății și plăceri ale vieții. Într-un context escatologic (*Lc* 21), Isus avertizează în fața alipirii inimii față de preocupările vieții și de abuz de mâncare sau băutură. Toate

³⁴ G. ROSSÈ, *Il vangelo di Luca*, 679.

³⁵ Cf. J. DUPONT, *Le beatitudini*, II, Edizioni Paoline, Alba 1977, 61-70.

³⁶ J. DUPONT, *Le beatitudini*, II, 71.

aceste atitudini sunt o consecință a îngreunării inimii, căreia i se opun, în schimb, starea de veghere (absența somnului) și rugăciunea.

Tot în perspectivă escatologică apare și întrebarea despre momentul când se vor realiza fericirile. De fericire se beneficiază la Parusie sau în momentul morții, când cei săraci și persecutați vor primi consolare, în timp ce bogații și cei onorați ai lumii vor avea parte de pedeapsă³⁷. J. Dupont înclină să susțină a doua ipoteză.

Într-un studiu despre Parusie, A. Moretti încearcă să demonstreze același lucru. În Biserica primară, date fiind dificultățile și încercările creștinilor și faptul că nu erau clare concepțiile despre o viață viitoare între moarte și înviere, exista ideea că judecata va fi la Parusie³⁸. Cu moartea se termină viața pământească și apare o altă stare de existență. În parabola bogatului necugetat se condamnă tocmai această atitudine referitor la ceea ce va fi după moarte. De aceea, atitudinea justă este vegherea în așteptare³⁹.

Starea de veghere include pregătirea în vederea mântuirii, iar pentru a fi mântuiți este nevoie de pocăință și convertire. Conform Cărții Faptele Apostolilor, pocăința și convertirea pregătesc venirea glorioasă a lui Cristos și instaurarea sfârșitului timpurilor în lumea nouă. Creștinii așteaptă intervenția escatologică cu o mare nerăbdare, convinși că învierea lui Isus pregătește această intervenție: „Aceasta îl face părtaș la puterile sale pe cel ce va împlini judecata finală. Acum această perspectivă devine un motiv de convertire: toți oamenii, fie păgâni sau iudei, sunt invitați să se pregătească pentru judecată convertindu-se și crezând în stăpânirea lui Isus; numai astfel vor putea să participe la fericirea lumii viitoare”⁴⁰.

O atitudine fundamentală, care transpare mai ales în *Lc* 11,8, este aceea de a se pregăti pentru venirea Fiului Omului prin rugăciune. Este nevoie de o rugăciune făcută zi și noapte, fără ispita oboselii. Discursul escatologic din *Lc* 21 vorbește despre veghere și rugăciune: „Creștinul nu poate să doarmă, pentru că nu trebuie să înceteze a se ruga, vegherea creștină este aceea a rugăciunii”⁴¹. Așteptarea creștină are ca element esențial rugăciunea, prin care creștinii pot să se îndepărteze de la soarta avută de contemporanii lui Noe și Lot.

Luca este teologul mântuirii, pe care omul trebuie să se străduiască să o posede. Însă pentru a ajunge la mântuire e nevoie și de o etică de respectat. Imperativul moral apare din tensiunea dintre prezent și viitor, dintre realitate și făgăduință. Motivația principală a mesajului moral nu este

³⁷ Cf. J. DUPONT, *Le beatitudini*, II, 71-75.

³⁸ Cf. A. MORETTI, „Parusia e morale”, *Rivista Biblica* 10 (1962) 33.

³⁹ Cf. J. DUPONT, *Le beatitudini*, II, 175.

⁴⁰ J. DUPONT, *Studi sugli Atti*, Paoline, Roma 1971, 814.

⁴¹ Cf. J. DUPONT, *Le tre apocalissi sinottiche*, EDB, Bologna 1987, 148.

apropierea sfârșitului, Isus însuși refuzând să indice data și locul Parusiei. Pe Cristos îl interesează mai mult prezentul, intenția sa fundamentală este să-i cheme pe oameni la convertire și la credință; numai în al doilea moment trece și la avertizări⁴². Ceea ce contează mai mult, așadar, este mântuirea⁴³.

În același timp, Luca dorește să vorbească despre o mântuire deja prezentă. În afara afirmației din *Lc* 17,21, „împărăția este prezentă în mijlocul vostru”, evanghelistul insistă asupra celui „astăzi al mântuirii” (cf. *Lc* 19,1-9; 4,21; 2,11).

Concluzie

Plecând de la textul *Lc* 17,26-30, care aseamănă zilele Fiului Omului cu zilele lui Noe și Lot, atenția s-a concentrat, mai ales, asupra activităților pe care acele generații le desfășurau într-o atitudine de nepăsare față de realitățile spirituale. S-a evidențiat faptul că acțiunile descrise de evanghelist nu sunt în sine negative, totuși judecata divină sosește și le condamnă.

O motivație poate fi faptul că pe evanghelistul Luca nu-l interesează prea mult moralitatea acțiunilor. Într-adevăr, în mai multe fragmente lucane transpare această idee și se poate avea o reacție de perplexitate atunci când evanghelistul nu emite judecăți morale asupra a ceea ce anumite personaje gândesc sau fac. Așa se întâmplă în parabola bogatului și a lui Lazăr, parabola bogatului necugetat și a administratorului necinstit.

Totuși, concentrarea exasperată asupra realităților pământești, uitând de Dumnezeu și de aproapele, este un element negativ condamnat de evanghelist.

S-a insistat suficient asupra tematicii acțiunilor de a mânca și a bea ca sinonim al unei vieți făcute din plăceri. Se pare că aceasta era o temă predilectă pentru Luca, dat fiind că face aluzie la ea în mai multe părți din *Evanghelia*. Unii exegeți au arătat legătura dintre tema mănăririi și a băuturii și cea a bogăției. Bogații sunt cei care se bucură de plăcerile ospetelor, în timp ce cei săraci sunt aproape întotdeauna înfomețați (cf. fericirile, parabola bogatului și a lui Lazăr). Prin deducție, s-ar putea spune că bogații înșiși sunt cei care nu numai că mănâncă, beau, dar și construiesc sau plantează, așa cum se observă în parabola bogatului necugetat. Probabil, acțiunile de a planta și a construi, cum făceau contemporanii lui

⁴² Cf. R. SCHNACKENBURG, *Il messaggio morale del Nuovo Testamento*, Paideia, Brescia 1989, 40.

⁴³ Cf. G. SEGALLA, *Introduzione all'etica biblica del Nuovo Testamento*, Paideia, Brescia 1989, 235.

Noe și Lot, se potriveau cu a mânca, a bea și a se bucura (la fel cu gândul exprimat în inima sa de bogatul necugetat).

Bunăstarea, bogățiile nu sunt în sine negative, însă experiența învață că adesea sunt greșit întrebuințate. Deseori bunăstarea conduce către o viață făcută din plăceri și bucurii trupești. Și chiar dacă nu se ajunge la un asemenea comportament, insistența asupra asigurării de bunuri materiale și bunăstare poate fi negativă. Pentru ca toate acestea să nu fie obstacol în calea mântuirii și a vieții viitoare, e nevoie de rugăciune făcută cu credință, convertire și împărtășirea bunurilor cu cei săraci.

Bunurile și lucrurile acestei lumi sunt mereu un pericol pentru mântuire. Pentru cei bogați există pericolul de a se încrede prea mult în ele și a-l uita pe Dumnezeu. Un pericol se prezintă și pentru cei săraci; neavând bunuri, ei le doresc și pot apărea preocuparea și grija pentru a avea ceva în care să-și pună încrederea. La acest lucru putea să contribuie și mentalitatea unei societăți hedoniste cum era cea greacă. Isus îi învață pe discipoli să nu se comporte ca fiind cetățeni ai acestei lumi, care se îngrijesc de ceea ce vor mânca și vor bea.

Luca, în general, nu condamnă bogăția ca atare, ci obstacolul pe care aceasta poate să o prezinte în vederea convertirii. Bogatul are un orizont atât de închis, încât nu poate să vadă dincolo de el. Totuși, și bogatul se poate mântui: este cazul lui Zaheu care dă jumătate din bunurile sale celor săraci; este și exemplul administratorului necinstit care a înțeles că esențial este să-și facă comoară în cer și să-și asigure un loc în Împărăție. În Luca se întrevede o mântuire universală în ceea ce privește conținutul și destinarii ei.

De asemenea, s-a putut observa preferința lui Luca pentru pareneză. Fragmentul Lc 17,26-30 nu este altceva decât o exortăție făcută discipolilor, împreună cu avertismentul pentru o atitudine justă în fața venirii Domnului. Luca pune în fața cititorilor cele două pedepse exemplare din Vechiul Testament, potopul și distrugerea Sodomei, și îndeamnă la alegeri corecte. Acest mod de a vorbi al evanghelistului are scopul de a crea un stil de viață bazat pe așteptarea escatologică și trasează liniile fundamentale ale teologiei sale.

Considerațiile făcute vin să confirme ideea potrivit căreia Luca este teologul mântuirii. Ceea ce interesează mai mult este ca mesajul lui Isus să producă efectul mântuirii. De aceea, în această direcție trebuie înțelese îndemnul Mântuitorului la a nu se neliniști pentru lucrurile acestei lumi, la a veghea în atitudine de rugăciune, pentru ca Domnul să îi găsească pregătiți. Privirea către viața viitoare pare să fie o condiție și o premisă fundamentală pentru a participa într-o zi la ospățul ceresc împreună cu Isus Cristos.

Toate acestea conduc către ideea unei actualități perene a evangheliei. Mai ales evanghelia luciană pare să fie actuală pentru societatea noastră, chiar dacă situația este în parte diferită. Astăzi este problematică așteptarea Parusiei, care constituia pentru primii creștini o motivație fundamentală în a trăi coerent credința, dată fiind perspectiva judecării și a răsplătii legate de venirea în slavă a lui Cristos. Și pentru cei de astăzi așteptarea Parusiei trebuie să fie vie, deoarece va fi un sfârșit.

Totuși, insistența este asupra speranței în vederea întâlnirii fericite cu Domnul care va veni. În vederea acestei întâlniri, bunurile și activitățile pământești trebuie să fie căi și mijloace ce conduc la veșnicia fericită.